

Förhandlingsprotokoll

Parter: Elektriska Installatörsorganisationen EIO
Svenska Elektrikerförbundet

Närvarande: För arbetsgivarparten
Thomas Carlsson
Åsa Kjellberg Kahn
Ulf Nordström
Anders Gustin

För arbetstagarparten
Jonas Wallin
Urban Pettersson
Mikael Pettersson
Tomas Jansson

Ärende: Förhandlingar om Installationsavtalet för perioden 1 april 2016 – 30 april 2017

Plats: Stockholm

Datum: 2016-04-15

§ 1 Löneavtal och prolongering av allmänna villkor

Parterna överenskommer om nya löner enligt Bilaga 1 och om att prolongera hittills tillämpade Installationsavtal med de ändringar och tillägg som framgår av Bilaga 2. Höjningar av lägstlöner och ersättningar är sammanfattade i Bilaga 3.

Parterna konstaterar att detta avtal innebär en kostnadsökning om 2,4 % för Installationsavtalet för avtalsperioden och därmed ligger inom normen för övriga branschavtal.

§ 2 Uppdrag till ECY angående anställning av lärling

Parterna har enats om att införa en möjlighet att anställa lärlingar tidsbegränsat. Denna nya möjlighet gäller under en begränsad tid till och med den 31 mars 2018. Parterna ger ECY i uppdrag att närmare utvärdera om den nya regleringen medför att arbetsgivare som normalt inte anställer lärlingar har gjort detta och att fler fått sin färdigträning. Vardera parten har rätt att med tre månaders uppsägningstid säga upp denna bestämmelse till förtida upphörande till den 1 oktober 2017.

1
H
S
TCC

§ 3 Elektroniska övervakningssystem

I Installationsavtalet 12 kap 11 § har införts tillägg rörande elektroniska övervakningssystem. Parternas avsikt är att lokala medbestämmandeförhandlingar som genomförs med stöd av 12 kap. § 11 i Installationsavtalet inte ska ges formen av kollektivavtal.

§ 4 Partsgemensamt arbete om personlig integritet

Parterna är överens om att ta fram gemensamt informationsmaterial om införande av elektroniska övervakningssystem och därtill hörande integritetsfrågor samt tillsammans följa utvecklingen på området

§ 5 Arbetsgrupp - Utländska företag

Parterna tillsätter en arbetsgrupp rörande tillämpningen av Installationsavtalet för företag med etablering i annat land som utstationerar arbetskraft till Sverige. Arbetsgruppen ska dels dokumentera de problem som föreligger, dels om möjligt föreslå hur installationsavtalet bör tillämpas i dessa situationer, alternativt föreslå anpassade bestämmelser. Arbetsgruppen ska redovisa sitt arbete senast den 1 november 2016.

§ 6 Principbeslut om resor och arbetsgrupp

Parterna har enats om en principöverenskommelse avseende nya regler enligt Bilaga 4, vilken även innebär upphörande av nuvarande lokala hemortsavtal. Detta har föregåtts av ett långvarigt partsgemensamt arbete. Ett av skälen till överenskommelsen är att skapa en så långt möjligt bättre anpassning till skattereglerna. Bestämmelserna har utformats med hänsyn till detta.

En förutsättning för överenskommelsen är att förslaget är kostnadsneutralt i förhållande till den nuvarande regleringen på övergripande avtalsnivå. Parternas avsikt är vidare att särskilda grupper inte skall påverkas i betydande omfattning. Uppstår sådana konsekvenser är det parternas avsikt att försöka korrigera detta. Dessa bedömningar är dock svåra att göra för parterna. Mot bakgrund av detta förhållande är parterna ense om att under avtalsperioden genomföra gemensamma undersökningar och beräkningar av det nuvarande systemet jämfört med det föreslagna nya systemet. De närmare formerna för de gemensamma undersökningarna och beräkningarna överenskomms mellan parterna. Parternas uppfattning är att en sådan undersökning bör kunna avslutas senast den 31 december 2016.

För det fall arbetsgruppen finner att den föreslagna avtalstexten bör justeras för att underlätta tillämpningen ska arbetsgruppen även lämna förslag på justerade texter. Arbetsgruppen får i särskilt uppdrag att lämna förslag på avtalstext avseende byte av bostad.

Om företag och lokal part/fackklubb har intresse av att prova det nya systemet under någon period fram till den 31 december 2016 bör sådan överenskommelse kunna träffas efter konsultation med och godkännande av de centrala parterna.

Medför parternas undersökningar enligt ovan att parterna är ense om att förslaget är kostnadsneutralt avser parterna att träffa överenskommelse i enlighet med Bilaga 4 och i samband därmed även göra nödvändiga följdändringar i avtalet. I annat fall avser parterna att försöka hitta nödvändiga justeringar för att uppnå kostnadsneutralitet inom ramen för Bilaga 4

2
AK

alternativt försöka att på annat, för båda parter acceptabelt, sätt uppnå kostnadsneutralitet på avtalsområdet.

§7 Tycodomen

Mot bakgrund av EU-domstolens dom C-266/14 om restid i arbetsdirektivets mening, Tycodomen, avser parterna att tillsammans följa utvecklingen och eventuella konsekvenser på avtalsområdet.

Uppstår i enskilda fall diskussion om tillämpningen av arbetstidsdirektivet ska de centrala parterna konsulteras.

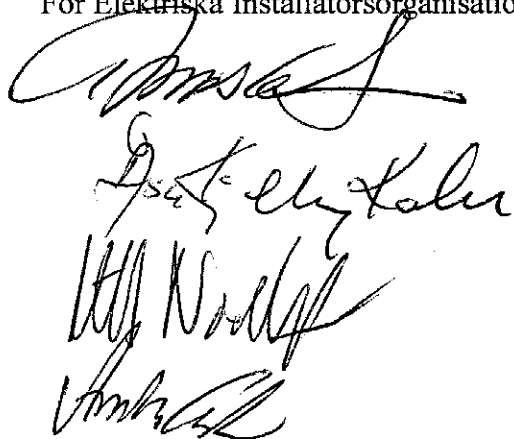
§ 8 Giltighetstid

Överenskommelsen gäller för tiden 2016-04-01 – 2017-04-30 med en ömsesidig uppsägningstid av tre månader. Sker inte sådan uppsägning, förlängs giltighetstiden med ett år i sänder.

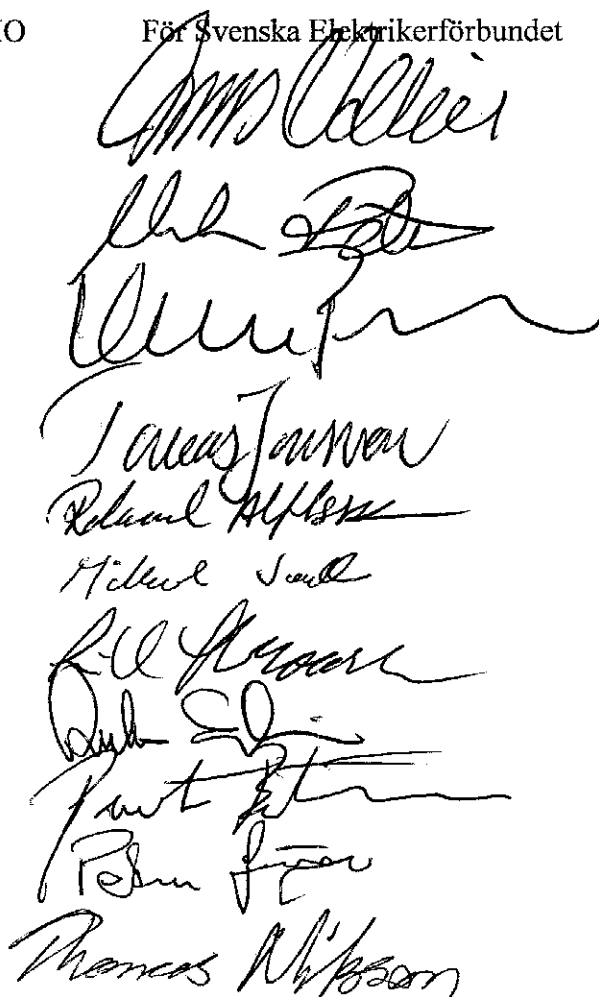
Om begäran om förhandling framställs före den 31 december 2016 gäller avtalet för tid efter 30 april 2017 med 7 dagars ömsesidig uppsägningstid. Om avtalet sagts upp eller förhandling begärts skall parterna senast två månader innan avtalets ordinarie giltighetstid upphör, växla förslag till nytt avtal.

Överenskommelsen är preliminär till dess den antagits definitivt av parterna.

För Elektriska Installatörsorganisationen EIO

För Svenska Elektrikerförbundet

Månadslön

Allmän pott

Revision av utgående löner skall ske den 1 april 2016. Ett utrymme bildas för individuell fördelning motsvarande 2,4 % av de utgående månadslönerna för SEF:s medlemmar per den 31 mars 2016.

Potten skall fördelas individuellt vid förhandlingar inom företaget.

Principer för den individuella lönesättningen liksom förhandlingsordningen framgår nedan.

Garanterat utfall

Efter fördelning av lönepotten skall per månad utgående lön, efter lönerevision, för heltidsarbetande ha ökat med lägst 1,2%.

Hissmontörer

I detta avtal överenskomna löneökningar (omfattning och nivå) skall även tillämpas för hissmontörer som omfattas av företagsvisa ackordsöverenskommelser.

Ackord uttryckta i kronor.

Lokalt överenskomna ackord uttryckta i kronor skall från och med 1 april 2016 höjas med 2,4 %

Principer för lönesättning

Parterna avser, genom vad här föreskrivs om lönesättning, bidra till ökad produktivitet och konkurrenskraft i företagen. Därigenom skapas förutsättning för en positiv löneutveckling. Lönesättningen skall vara individuell. Fördelningen av utrymmet för individuell löneökning skall ske med utgångspunkt i arbetstagarens yrkeskunnighet, kvalifikationer, prestation och ansvar.

Lönesättningen ställer krav på chefer och fackliga förtroendemän att vara så objektiva som möjligt. Vid förhandlingar om individuella löner är det nödvändigt att båda parter kan motivera sina ställningstaganden. Godtycke får inte förekomma.

Föräldralediga, som inte arbetar vid tidpunkten för en lönerevision, ska på samma villkor som övriga arbetstagare omfattas av lönerevisionen.

Förhandlingsordning

Fördelningen av tillgängligt löneökningstrymme sker, i enlighet med vad som föreskrivs i 7 Kap § 2, vid förhandlingar inom företaget, som kan påkallas av vardera part. Förhandlingen ska ha påbörjats inom 10 arbetsdagar från det att påkallandet har skett, om förhandlande parter inte överenskommit om annat.

Målsättningen är att förhandlingarna ska bedrivas skyndsamt och att överenskommelse skall uppnås inom företaget.

Vid oenighet bör de centrala parterna konsulteras beträffande avtalsstillämpningen, innan förhandlingen avslutas.

Kan parterna inte träffa överenskommelse kan arbetsgivaren påkalla central förhandling. Detta skall ske senast 3 veckor räknat från den dag då förhandlingen avslutades. Sista dagen för att påkalla central förhandling är den 30 juni 2016, om de förhandlande parterna inte träffar överenskommelse om senare tidpunkt.

Ifall arbetsgivaren inte begärt central förhandling skall allmänna potten fördelas, bland de av lönerrevisionen berörda montörerna, såsom en generell löneökning.

Parterna antecknar till denna överenskommelse såsom gemensamt uttalande att samtliga förhandlingar rörande lönerrevision skall vara avslutade senast den 30 september 2016.

Kan parterna inte enas vid central förhandling kan arbetstagarparten hänskjuta frågan till Nämnden för lönefrågor (se nedan) för avgörande. Detta skall ske senast 3 veckor efter det att den centrala förhandlingen avslutades.

Nämnden för lönefrågor

Nämnden för lönefrågor består av en av parterna gemensamt utsedd opartisk ordförande jämte 4 ledamöter, varav EIO och SEF utser 2 ledamöter var samt vidare var sin sekreterare.

Nämnden sammanträder på begäran av endera parten för att avgöra lönesättningsärendet där enighet inte kunnat uppnås vid central förhandling.

Nämnden skall konstitueras omgående och dess avgörande skall ske skyndsamt.

Protokollsanteckning

Arbetsgivarsidan svarar för kostnaden för lönenämndens ordförande.

Allmänna villkor

Installationsavtalets allmänna villkor ändras, om inte annat anges, fr.o.m. 1 april 2016 enligt följande:

Lägst löner och ersättningsnivåer

7 Kap § 2 Månadslön

Avtalets lägsta löner uppräknas med belopp motsvarande den procentuella höjningen av utgående månadslön.

Bilaga 1 Yrkesutbildningsavtalet

4 Kap § 1

Yrkesutbildningsavtalets lägsta löner höjs med belopp motsvarande den procentuella höjningen av utgående månadslön.

7 Kap § 7 Lön för restid

Restidsersättningen uppräknas med belopp motsvarande den procentuella höjningen av utgående månadslön.

Detsamma gäller restidsersättningen i yrkesutbildningsavtalet.

7 kap § 9 Arbete på obekväm tid

OB-ersättningen uppräknas med belopp motsvarande den procentuella höjningen av utgående månadslön.

7 Kap § 11 Beredskapsersättning

Beredskapsersättningen uppräknas med belopp motsvarande den procentuella höjningen av utgående månadslön.

9 Kap § 2 Ackordstidlista

Brytpunkt

Brytpunktstillägget uppräknas med belopp motsvarande procentuella höjningen av utgående månadslön.

9 Kap § 4 Penningfaktor

Penningfaktorn uppräknas med belopp motsvarande den procentuella höjningen av utgående månadslön.

11 kap § 4 p 1 – Utan övernattning (endagsförrättning)

Traktamentet vid endagsförrättning uppräknas med belopp motsvarande den procentuella höjningen av utgående månadslön.

Övriga ändringar

4 kap Arbetstid

Bestämmelsen får följande lydelse

4 kap § 1 punkt 3

Som arbetstid enligt arbetstidslagen skall ej anses tid utanför ordinarie arbetstid som åtgår för resor till och från arbetsplatsen.

Det skall dock beaktas att i viss utsträckning kan nämnd restid anses utgöra arbetstid enligt arbetstidsdirektivet (2003/88/EG).

Anmärkning

Ovanstående regel påverkar inte vilken ersättning som skall betalas för tid som i skilda fall åtgår för resor.

Nuvarande § 10 Arbetstidsförkortning får ny lydelse enligt nedan

4 kap. § 10 Arbetstidsförkortning

En heltidsanställd arbetstagare som har arbetat hela perioden 1 april till 31 mars under ett år (intjänandeår) erhåller full arbetstidsförkortning med 27 timmar för samma tidsperiod påföljande år (uttagsår). Arbetstagare med kortare arbetstid än heltid, erhåller tid för arbetstidsförkortning i proportion därtill.

För arbetstagare som inte arbetar hela intjänandeåret, dvs som börjar eller slutar sin anställning under perioden eller är frånvarande av orsak som inte ersätts med lön av arbetsgivaren, beräknas intjänanderätten av arbetstidsförkortningen enligt följande:

Arbetad tid med lön från arbetsgivaren i antal kalenderdagar / 365 x 27 timmar (vid fullt intjänande)

Intjänad tid överförs till arbetstagarens individuella tidbank den 1 april uttagsåret enligt 4 kap § 12.

Om arbetstagaren slutar sin anställning tillförs tidbanken intjänad tid per sista anställningsdag och slutreglering sker enligt bestämmelserna om tidbank.

Anmärkning:

Frånvaro berättigar till arbetstidsförkortning enbart under tid för vilken arbetsgivaren betalat lön, t ex lagstadgad sjuklöneperiod, semester och uttag ur tidbank.

Vid beräkning av arbetstidsförkortningstimmar tillämpas avrundning upp till närmaste timme.

Övergångsbestämmelser till 4 kap 10 §

Den 1 januari 2016 har arbetstagaren tillförts arbetstidsförkortning i enlighet med de bestämmelser i avtalet som gällt till 31 mars 2016.

Under perioden 1 april 2016 till 31 mars 2017 sker intjänande enligt de nya bestämmelserna. Den intjänade tiden överförs till tidbanken per den 1 april 2017. En anställd som tjänat in arbetstidsförkortning från 1 april 2016 och som slutar sin anställning under perioden från och

7

med 1 januari till och med 31 mars 2017, får intjänade timmar reglerade på slutlön. Avsättning av tid till tidbank för arbetstidsförkortning som intjänats under tiden fr.o.m den 1 april 2016 t.o.m den 31 mars 2017, förutsätter att det fortgår en anställning den 1 januari 2017. Sådan tid berättigar därmed inte till ersättning i någon form förrän 1 januari 2017.

Nuvarande § 12 Tidbank får ny lydelse enligt nedan

4 kap § 12 Tidbank

1. Inrättande av tidbank

För varje arbetstagare inrättas en individuell tidbank som löper under perioden 1 april – 31 mars och nollställs vid slutet av varje sådan period, om annan skriftlig överenskommelse inte träffas i enlighet med punkt 6, andra stycket nedan.

2. Intjänande av tid till tidbanken

Tid till tidbanken tjänas in genom arbetstidsförkortning, övertidsarbete, avbrott i dygnsvila under helg eller vid traktamentsarbete. Intjänad tid överförs till den individuella tidbanken.

Tid som intjänats och tillförts tidbanken kan tas ut som betald ledighet, avsättning till pensionskonto eller i form av ersättning i pengar.

3. Betald ledighet

Efter överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetstagaren kan tid i tidbanken tas ut i form av betald ledighet. Förläggning av ledig tid kan även fastställas genom överenskommelse på företaget.

Ledigheten kan tas ut som hel timme, hel dag eller del av dag.

Begäran om ledighet skall göras i så god tid det är möjligt.

Vid ledighet utges den individuella månadslönen.

4. Ersättning i pengar

Tid i tidbanken kan på arbetstagarens begäran betalas ut i pengar.

Ersättning är individuell månadslön/174 per timme.

5. Avsättning till pension

Arbetstagare kan fr.o.m. den månad de fyller 25 år t.o.m. månaden innan de fyller 65 år, välja pensionsavsättning motsvarande värdet av tid i tidbanken. Valet skall ske senast den 31 mars varje år.

Avsättning till pension sker som en extra pensionsavsättning till arbetstagarens pensionskonto i Fora. Pensionsavsättningen skall motsvara individuell månadslön/174 per timme som skall avsättas till pension.

Om uttag i form av pensionsavsättning medför lägre skattekostnader för arbetsgivaren i förhållande till lön skall pensionspremien ökas med mellanskillnaden.

6. Ledighet i samband med årsskifte

I de fall arbetstagare ej tidigare under året erhållit 16 timmars betald ledighet ur tidbanken har arbetstagaren rätt att få upp till 16 timmars betald ledighet förlagd i samband med jul-nyårs- eller trettondagshelgen under förutsättning att tid finns i tidbanken. Begäran om att få sådan ledighet förlagd ska göras senast den 1 december.

7. Tömning av tidbank och överenskommelse om att spara tid

Tid som återstår i tidbanken den 31 mars regleras genom att arbetstagaren väljer avsättning till pension alternativt ersättning i pengar. Om arbetstagaren ej gör ett aktivt val överförs värdet av inestående tid till arbetstagarens pensionskonto i Fora. Detta är endast möjligt för arbetstagare från och med den månad de fyller 25 år till och med månaden innan arbetstagaren fyller 65 år. I övrigt utgår ersättningen alltid i pengar.

Genom skriftlig överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare kan maximalt 40 timmar i tidbanken överföras till nästa period.

8. Anställnings upphörande

Inför en anställnings upphörande bör tidbanken normalt tömmas. Arbetsgivaren och arbetstagaren träffar överenskommelse om på vilket sätt detta skall ske. Skulle sådan överenskommelse inte komma till stånd ersätts kvarstående tid i tidbanken vid anställningens upphörande genom ersättning i pengar.

Vid ersättning i pengar utbetalas dessa vid första ordinarie löneutbetalningstillfälle som infaller kalendermånaden efter dag för anställningens upphörande.

I avtalet införs en ny bestämmelse

4 Kap § 5 a Rotationsarbete

Överenskommelse om rotationsarbete på annan ort och villkoren för detta kan träffas genom lokal överenskommelse, inom företaget eller mellan arbetsgivare och enskild arbetstagare. Vid lokal överenskommelse eller inom företaget förutsätts samtycke från arbetstagarna.

Överenskommelse ska dokumenteras skriftligt och undertecknas av respektive parter. I överenskommelsen ska anges:

- Arbete som omfattas
- Tid för överenskommelse och eventuell uppsägningstid
- Arbetstidsschema
- Eventuell särskild kompensation kopplad till de arbetstider som läggs fast i överenskommelsen

Anmärkning 1

Med rotationsarbete avses arbete på annan ort som kräver övernattningsmed i huvudsak annat arbetstidsmätt per arbetsvecka än 40 timmar och som följs av längre ledighet och där arbetslag avlöser varandra. Med rotationsarbete avses även annat arbete på annan ort som

kräver övernattnig och där parterna av annan anledning önskar bedriva arbetet under längre perioder på traktamentsorten kombinerat med längre ledighetsperioder.

5 Kap Ledighet

Nuvarande § 2 Permission får ny lydelse enligt nedan

§ 2 Permission

Med permission förstås kort ledighet (med lön) under högst en dag. Vid nära anhörigs begravning kan permissionen dock också omfatta nödvändiga (högst två) resdagar.

Anhållan om permission skall göras i så god tid som möjligt. Orsaken till permissionen skall på förhand eller - om så inte kan ske - i efterhand styrkas om arbetsgivaren så begär.

Permission kan beviljas i följande fall:

Egen vigsel

Egen 50-årsdag.

Förstagångsbesök hos läkare och tandläkare vid akut sjukdom eller olycksfall.

Besök vid sjukvårdsinrättning efter remiss av läkare – dock högst tre besök per remiss.

Nära anhörigs frånfälle.

Nära anhörigs begravning.

Plötsligt svårt sjukdomsfall hos hemmaboende nära anhörig.

Som nära anhörig räknas make/maka, registrerad partner, barn, syskon, föräldrar och svärföräldrar.

Vid olycksfall i arbete som kräver läkar- eller sjukvård ersätter företaget den dag olycksfallet inträffar ev extra resekostnader till läkare eller sjukhus såvida dylika ersättningar ej utgår på annat sätt.

Anmärkning

Även om rätten till permission för besök vid sjukvårdsinrättning efter remiss från läkare begränsats till tre besök per remiss så kvarstår rätten till ledighet för det fall remissen omfattar fler besök vid sjukvårdsinrättning. Det är parternas uppfattning att besök vid sjukvårdsinrättning bör försöka planeras på så sätt att de medför minsta möjliga störning för arbetsgivarens verksamhet.

12 Kap Särskilda bestämmelser

Nuvarande § 11 Elektroniska övervakningssystem får ny lydelse enligt nedan

12 kap. § 11 Elektroniska övervakningssystem

Användandet av elektroniska övervakningssystem ska genomföras på ett sätt som medför så lite kränkning som möjligt av arbetstagarens personliga integritet. Vid val av olika tillvägagångssätt ska det användas som minst påverkar arbetstagarens personliga integritet. Vid införande av nya elektroniska övervakningssystem t.ex. GPS eller liknande, eller vid väsentlig förändring av syftet med användning av sådant system har arbetsgivaren

förhandlingsskyldighet enligt MBL § 11 och 14. Arbetsstagarorganisation har möjlighet att förhandla enligt MBL § 12. Vid sådana förhandlingar ska bl.a. följande behandlas:

Intresseavvägning

- ändamålet med systemet och hur resultatet ska användas,
- rutiner och tider för gallring,
- vilka befattningar som ska ha tillgång till den information som samlas in,
- på vilket sätt arbetstagaren informeras om ändamålet med systemet och hur resultatet används, vilka kontroller som kan utföras och kontrollernas syfte och om arbetstagarens rätt att få veta vilka uppgifter som finns registrerade om denne.

Rutiner för uppföljning

- Arbetsgivarens rutiner för uppföljning.

Anteckning till förhandlingsprotokollet 2010-05-08

Avsiktsförklaring ID06

Syftet med ID06 – Allmänna bestämmelser om legitimationsplikt och närvaroredovisning – är framför allt att försvåra svartarbete och ekonomisk brottslighet samt att stärka den sunda konkurrensen. EIO och Svenska Elektrikerförbundet har medverkat till framtagandet av ID06.

I och med införandet av Kap 12 § 11 i Installationsavtalet, avseende elektroniska övervakningssystem bekräftar Svenska Elektrikerförbundet att förbundet ansluter sig till ID06 systemet på samma villkor som övriga deltagande organisationer och inte har något att erinra mot systemets regler om kortkvittens och övriga ordningsregler.

Bilaga 1 Yrkesutbildningsavtalet

I avtalet införs en ny bestämmelse:

2 kap § 3 a Tidsbegränsad anställning av lärling

Under perioden fram till och med 31 mars 2018 kan arbetsgivare med högst 12 arbetstagare inom avtalsområdet, träffa avtal om tidsbegränsade lärlingsanställningar. Anställningstiden vid avtal om tidsbegränsad lärlingsanställning skall uppgå till minst en månad.

Innan arbetsgivare ingår en ny tidsbegränsad anställning med annan lärling skall tidigare tidsbegränsat anställd lärling, som ej avslutat sin utbildningstid erbjudas återanställning. Detta förutsatt att den tidigare tidsbegränsade anställningen upphört inom 6 månader före den nya tilltänkta tidsbegränsade anställningen.

Anmärkning

Bestämmelsen kan sägas upp till upphörande per den 1 oktober 2017.

Bilaga 2 Överenskommelse angående tillämpning av medbestämmandelagens (MBL) förhandlingsregler i samband med anlitande av underentreprenör samt vid lån av montör eller inhyrning av montör från bemanningsföretag

Bilaga 2 får ny lydelse enligt nedan

Bilaga 2

Överenskommelse angående tillämpning av medbestämmandelagens (MBL) förhandlingsregler i samband med anlitande av underentreprenör samt vid lån av montör eller inhyrning av montör från bemanningsföretag

Gemensamma värderingar

Parterna är överens om vikten av

- att på olika sätt främja seriöst företagande,
- att en rättvis och sund konkurrens mellan företagen i branschen är en förutsättning för att uppnå ett seriöst företagande, och
- att parterna inom branschen aktivt verkar för att företag inom Installationsavtalets tillämpningsområde bedriver sin verksamhet så att det inte innebär åsidosättande av lag och kollektivavtal eller vedertagen branschpraxis.
- att anlitande av underentreprenörer och lån av montörer inte vidtas i strid mot ellagstiftningen.

I Primär förhandling genom kontroll och information

Med anlitande av underentreprenör förstås nedan även lån av montör från annat företag eller inhyrning av montör från bemanningsföretag. I överensstämmelse härmed förstås med underentreprenör även företag från vilket inlåning sker respektive bemanningsföretag från vilket inhyrning sker.

Arbetsgivarens skyldighet att primärförhandla enligt medbestämmandelagen vid utlämnande av arbete som omfattas av installationsavtalet på entreprenad samt vid inlåning av montörer eller inhyrning av montörer från bemanningsföretag är fullgjord när förutsättningarna enligt § 1 punkt A, B, C, D och E nedan uppfyllts.

Parterna är överens om att anlitande av företag som ingår i samma koncern som underentreprenör eller inlåning/inhyrning av montörer från företag som ingår i samma koncern kan, med avvikelse från medbestämmandelagen, ske utan att primärförhandlas och omfattas således inte heller av skyldigheterna i denna bilaga. Detta förutsätter att underentreprenören eller utlånande/uthyrande företag är medlem i EIO samt att koncernstrukturen är känd för SEF genom LUVA-avtal eller att SEF informerats om koncernstrukturen av koncernbolag på annat sätt.

Anmärkning:

Skyldigheten för inlånande företag enligt IV nedan skall dock uppfyllas även mellan koncernföretag.

§ 1 Kontroll och information

A Kontroll av UE

Arbetsgivare skall kontrollera att underentreprenörer som anlitas uppfyller följande villkor:

- a F-skattebevis
- b Momsregistreringsbevis
- c Registreringsbevis
- d Bunden av installationsavtalet

B Information

Arbetsgivaren skall till berörd lokalavdelning av Svenska Elektrikerförbundet (SEF) lämna information, då underentreprenören första gången anlitas. Sådan information skall innehålla följande uppgifter om underentreprenören:

- a Organisationsnummer
- b Fullständigt namn och adress
- c Telefonnummer, eventuellt faxnummer
- d Vilken/vilka arbetsplatser anlitalet avser

Protokollsanteckning till § 1 B

Vid nästa tillfälle ifrågavarande underentreprenör anlitas av arbetsgivarna underrättas lokalavdelningen därom. Sådan underrättelse skall innehålla uppgift om vilken/vilka arbetsplatser anlitalet avser.

C Invändning mot tidigare anlitalet UE

SEF för förteckning över underentreprenörer som de informerats om enligt punkt B ovan. Anser SEFs lokalavdelning att vetorättssituation kan föreligga avseende anlitalet underentreprenör, har SEFs lokalavdelning rätt få kopia av handlingar enligt A ovan.

Protokollsanteckning till Bilaga 2 § 1

Beträffande underentreprenör, som är medlem i Elektriska Installatörsorganisationen EIO behöver inte reglerna i § 1 om kontroll och information tillämpas. EIOs kontroll av medlemsföretag skall omfatta samma villkor som angetts ovan. I sådant fall krävs endast underrättelse om att företaget anlitas. Sådan underrättelse skall innehålla uppgift om vilken/vilka arbetsplatser anlitalet avser.

D Inhyrning av montör från bemanningsföretag

Vid inhyrning av montör från bemanningsföretag – bunden av installationsavtalet – skall inhyrd montör delges information om arbetet och under vems överinseende arbetet utförs.

Protokollsanteckning

Informationen kan till exempel ges genom att montören tillhandahålles kopia av Elsäkerhetsverkets blankett – ”Dokumentation av överinseendet när elinstallatören och yrkesmannen inte är anställda i samma företag”.

E Information om företrädesrätt vid anlitalet av bemanningsföretag

Vid inhyrning av montör från bemanningsföretag bunden av installationsavtalet skall inhyrande företag lämna information om det finns tidigare anställda med företrädesrätt till återanställning. För det fall det finns tidigare anställda med företrädesrätt skall information även lämnas om under vilken tidsperiod inhyrningen är avsedd.

För det fall det finns tidigare anställda med företrädesrätt och inhyrningen är avsedd att överstiga åtta veckor kan SEF inom fem arbetsdagar från det att information enligt ovan lämnats påkalla lokal förhandling jämlikt bilaga 17. För eventuell därefter följande central förhandling och skiljenämnd gäller reglerna i bilaga 17.

Protokollsanteckning

Observera att det förenklade förfarandet enligt bilaga 2 endast kan tillämpas när bemanningsföretagets arbetstagare är anställda med installationsavtalet som tillämpligt kollektivavtal. Vid inhyrning av arbetstagare anställda med andra anställningsvillkor tillämpas istället MBL § 38.

§ 2 Ifrågasatt vetorätt enligt MBL 39 §

Om det finns skäl ifrågasätta vetorätt enligt 39 § MBL avseende viss underentreprenör skall SEFs lokalavdelning, inom 5 arbetsdagar från det att information enligt § 1 lämnats, skriftligen begära förhandling och samtidigt ange skälen för åtgärden. Kopia av denna skrivelse skall samtidigt tillställas EIOs lokalavdelning.

Begärs förhandling skall den genomföras skyndsamt och normalt avslutas inom 14 dagar från det att förhandling begärts såvida parterna inte enas om annat.

Om det befinnes att vetorätt ej föreligger har arbetsgivaren rätt att ånyo tillämpa Bilaga 2 § 1 ovan vid anlitan av underentreprenören.

Eventuellt avgivande av vetoförklaring skall ske senast inom 14 dagar från det att förhandlingen avslutades.

Avges vetoförklaring skall anlitan företag avbryta underentreprenaden inom 5 arbetsdagar.

Har vetoförklaring avgivits till det anlitan företaget skall företaget förhandla enligt MBL § 38 innan underentreprenören kan anlitas igen – såvida inte SEF skriftligen meddelar att bilaga 2 kan tillämpas.

Pågår underentreprenaden under längre tid kan SEF, 6 månader efter att information lämnats enligt § 1 ovan, under 14 dagar ånyo ifrågasätta vetorätt och påkalla förhandling enligt ovan

Protokollsanteckning till Bilaga 2 § 2

För avgivet vetos rättsverkan samt till grund för bedömningen om en underentreprenör är seriös eller inte gäller vad som anges i 39 § MBL jämte dess förarbeten och rättspraxis. Vetorätt kan endast utövas av SEF centralt.

II Primär förhandling i övriga fall

Om arbetsgivare avser att anlita underentreprenör utan att uppfylla förutsättningarna under I ovan, har arbetsgivaren att i varje särskilt fall primärförhandla med berörd lokalavdelning av SEF enligt 38 § första stycket MBL, dock med undantag för i 38 § andra stycket MBL angivna fall.

III Utlåning

Utlåning behöver inte föregås av förhandling eller information.

IV Löneutbetalning

Det åvilar det inlånade företaget att tillse att den inlånade personalens arbetsgivare erhåller erforderligt underlag - i form av ackordssedel eller liknande - för löneutbetalning inom i Installationsavtalet angivna tidsfrister.

Inlånade personalens arbetsgivare skall genomföra löneutbetalning senast första avlöningsdagen som infaller 15 arbetsdagar efter det att underlaget kommit arbetsgivaren tillhanda.

V Sanktioner

Grundsytet är att allmänt skadestånd normalt inte skall utgå vid enstaka avtalsbrott som framstår som ursäktligt eller rör rena formaliafel.

Bilaga 7 Fördelning av ackordssumma

Bilagan tillförs bestämmelser som gäller för arbeten som påbörjas efter 1 januari 2017

Ny lydelse för arbeten som påbörjas fr.o.m 1 januari 2014

Fördelning av ackordssumma

Vid ackordsarbete erhåller varje arbetstagare (exkl. lärlingar) utöver sin månadslön en andel av ackordssumman enligt följande:

Ackordssumma brutto
- Avdrag lärling 720 h
- Avdrag lärling 880 h
= Ackordssumma brutto efter avdrag lärlingar
- Avgår 25 % av den del som överstiger brytpunkten
= Delsumma ackord i kr
- Avgår summa utbetald månadslön(exkl.lärlingar)
= Ackordssumma netto att fördela.

Arbetstagarens andel av ackordssumman består av två delar, dels en individuell del (30 % av ackordssumma netto att fördela) och dels en gemensam del som fördelas lika (70 % av ackordssumma netto att fördela).

Den individuella delen beräknas enligt följande för varje arbetstagare exkl. lärlingar.

Delsumma ackord i kr / antal tim exkl. lärlingar
= Summa att fördela /tim
-Individuella månadslön/174
(om individuella månadslönen/174 överstiger summa att fördela/tim är
individuella fördelningsfaktorn = 0)
= Individuell fördelningsfaktor
x 30 %
= Individuell del/tim
Individuell del / tim x antal tim per arbetstagare
= Summa individuell del per arbetstagare

Den gemensamma delen beräknas enligt följande för varje arbetstagare exkl. lärlingar.

Ackordssumma netto att fördela i kr
-Totala summan av individuella delen för samtliga arbetstagare exkl.
lärlingar
= Summa gemensam del

Summa gemensam del / totala antalet tim i projektet exkl. lärlingar
=Gemensam del kr/tim
Gemensam del kr / tim x antal tim per arbetstagare
=Summa gemensam del per arbetstagare

Arbetstagarens totala andel av ackordssumman:

Summa individuellt del per arbetstagare + summa gemensam del per arbetstagare = Total ackordsandel per arbetstagare.

Lärlingar

Då lärlingar deltar i ackordsarbete avdrages från ackordssumman brutto:

- lärling 720 h - 40 % av penningfaktorn x antal arbetade timmar på arbetet
- lärling 880 h - 60 % av penningfaktorn x antal arbetade timmar på arbetet.

(Lärlingens utbildningstid vid företaget är totalt 1 600 timmar. Denna tid är uppdelad i två perioder. Period 1, 1-720 timmar betecknas med 720 h och återstående tid period 2, 721 timmar till lärlingstidens slut, betecknas med 880 h.)

Ny lydelse för arbeten som påbörjas efter 1 januari 2017

Arbetstagarens totala andel av ackordssumman:

Summa individuell del per arbetstagare + summa gemensam del per arbetstagare =
Total ackordsandel per arbetstagare.

En förutsättning för att erhålla hela den totala ackordsandelen är att Summa att fördela/tim (delsumma ackords i kr/antal tim. exkl. lärlingar) överstiger den individuella månadslönen/174.

Fördelningslön vid inlåning på ackordsarbete. Ny lydelse för arbeten som påbörjas efter 1 januari 2017

Fastställande av fördelningslön i samband med inlåning från andra företag där den inlånade montörens individuella månadslön är högre än genomsnittet av företagets egna montörer på projektet ska beräknas enligt följande.

Fördelningslön = (ett genomsnitt av månadslönen för de montörer på företaget som deltagit i projektet/174) x antal timmar som respektive montör deltagit i projektet (exkl. lärlingar).

Den individuella och gemensamma ackordsandelen till inlånad montör utbetalas utifrån den för projektet beräknade fördelningslönen. Fördelningslönen för de inlånade montörerna fastställs i samband med upprättande av ackordssedeln.

Parterna noterar att de enats om ett särskilt förtydligande av beräkningsmodellen.

**Avtalshöjningar 1 april 2016, om inte annat anges
2016**

Lägstalön

1: a året i yrket	17 184 kr
2:a året i yrket	21 376 kr
3:e året i yrket och därefter	24 222 kr
Servicemontör	25 775 kr
Tekniker	26 359 kr

Lärling 1-720h	13 715 kr
Lärling 720-	15 883 kr

Restid

1: a året i yrket	89,45 kr
2:a året i yrket	100,23 kr
3:e året i yrket och därefter	107,74 kr
Servicemontör	107,74 kr
Tekniker	107,74 kr

Lärling 1-720h	63,81 kr
Lärling 720-	73,61 kr

OB ersättning

vardagar kväll natt	35 kr
Sön-helgdag	99 kr
Arbetsfri vardag	99 kr
Storghelg	170 kr

Beredskapsersättning

vardagar kväll natt	195 kr
lördag söndag	509 kr
Söndag måndag 07.00	509 kr
helgdagar	638 kr

Ackord

Penningfaktorn	144,29 kr
Brytpunktstillägg	39,14 kr

Traktamente

Endagsförrättning	146 kr
-------------------	--------

Kapitel 2 Anställning

§2 Anställningsort

Varje arbetstagare anställs med en fast anställningsort.

Kapitel 10 Anställningsort

§1 Allmänt om anställningsort

1. Arbetstagarens anställningsort kan vara
 - a) Den ort där arbetsgivaren har sitt huvudkontor
 - b) Den ort där arbetsgivaren har för stadigvarande bruk inrättat filialkontor eller
 - c) Annan ort under förutsättning att kost och logi på rimligt sätt där kan erhållas

Ombyte av anställningsort sker efter fri överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetstagaren. Denna nya anställningsort skall gälla minst 6 månader. Om arbetsgivaren påyrkat ombytet skall denne betala arbetstagarens flyttningskostnader.

2. För att filialkontor enligt 10 Kap § 1 punkt 1 b) ovan skall anses som filial fordras följande:
Filiakontoret skall vara utrustat med kontors- och lagerlokaler med nöjaktig utrustning och lagerhållning. Arbetsgivaren skall på platsen permanent hålla en person, som tjänstgör som föreståndare för filialen. Filialen skall bedriva en i förhållande till huvudkontoret i viss mån självständig verksamhet.

För att kvaliteten på installationsarbetena skall hållas på en tillfredsställande nivå är parterna överens om att, då arbetsgivaren låter utföra arbete på annan ort än sådan där företaget har sitt huvudkontor eller filial, skall för arbetets utförande en ledande montör tagas från arbetsgivarens huvudkontor eller filial. Sådan från huvudkontor eller filial utsänd ledande montör skall ha sin anställningsort vid huvudkontoret eller filialen.

Anmärkning

Utan hinder av vad i föregående stycke sägs må även ledande montör kunna anställas med sådan ort som avses under punkt 1 c) här ovan som anställningsort, om arbetet ej avser nyanläggningar eller större ombyggnader.

Följande paragraf i avtalstexten strykes:

Kap 10 § 2 Hemortsgräns- resegräns

Kapitel 10 a Dagliga resor

1. Överenskommelse

Om överenskommelse inte träffas om annat mellan arbetsgivaren och arbetstagaren gäller följande.

Överenskommelse om dagliga resor mellan arbetsgivare och arbetstagare kan alltid sägas upp med tre månaders ömsesidig uppsägningstid. Överenskommelse som träffas i samband med anställningsavtalets ingående är uppsägningbar, med tre månaders ömsesidig uppsägningstid, efter att 12 månader har förflutit från första anställningsdagen.

2. Anordnande av resa

Arbetstagaren ska infinna sig till den arbetsplats arbetsgivaren anvisar i sådan tid att arbetet omgående kan inledas när arbetstiden börjar. Arbetstagaren ska själv ordna sin resa till arbetsplatsen och arbetsgivaren ska betala ersättning för reskostnader och restid enligt de följande bestämmelserna i detta kapitel 10 a.

Undantag

Om arbetsplatsen är så belägen att det föreligger svårigheter för arbetstagaren att själv ordna sin arbetsresa eller andra särskilda skäl finns, ska arbetsgivaren, efter tydlig begäran i god tid, ordna transporten till arbetsplatsen. Önskar arbetsgivaren p.g.a arbetsplatsens belägenhet eller andra särskilda skäl ordna transporten ska arbetsgivaren meddela arbetstagaren detta i god tid.

Transporten utgår i sådana fall, om annat inte överenskommes, från företaget eller av arbetsgivaren anvisad samlingsplats inom företagszonen. Arbetstagaren ska infinna sig i sådan tid att arbetet på arbetsplatsen kan påbörjas när arbetstiden börjar. Restidsersättning utgår enligt punkt 7 för restid räknat från företagszonens gräns till arbetsplatsen.

Resor med övernattnig

Vid resor till arbetsplatser som medför övernattnig gäller istället bestämmelserna i kapitel 11 Arbete med övernattnig på annan ort.

3. Vissa definitioner

En zon, bostadszonen, ska fastställas runt arbetstagarens fasta bostad bestående av en cirkel med bostaden i centrum och med en radie av 5 km.

En zon, företagszonen, ska även fastställas runt företaget bestående av en cirkel med företaget i centrum och med en radie av 5 km.

Med företaget avses vid tillämpning av reglerna om dagliga resor i enlighet med 10 kap 1 § adressen för företagets huvudkontor, filial eller särskild ort enligt 10:1 p1c), till vilken arbetstagaren hör genom sin anställning.

4. Ersättning från bostaden

Vid dagliga resor mellan arbetstagarens fasta bostad och arbetsplats belägen utanför bostadszonen och utanför företagszonen, betalar arbetsgivaren reskostnadsersättning beräknat från bostaden.

Anmärkning: Om arbetsgivaren beordrar arbetstagaren att infinna sig på företaget utan att ha ha skäl för det och arbetstagaren därefter omgående beordras till en tillfällig arbetsplats utanför företagszonen eller bostadszonen, ska reskostnadsersättning ändå betalas från bostaden till den tillfälliga arbetsplatsen.

Kommentar till punkt 4

Om arbetstagaren börjar och slutar arbetsdagen på företaget av något skäl ska inte reskostnadsersättning eller restidsersättning betalas. Det kan t ex vara fråga om utbildning, utvecklingssamtal, överlämnande av arbetsorder, väntetid, arbete på företagets kontor, lager

eller verkstad eller hämtning av företagets bil. På samma sätt betalas inte reskostnadsersättning för resa till företaget om arbetsdagen börjar på företaget respektive från företaget om arbetsdagen slutar på företaget.

5. Reskostnadsersättning

Reskostnadsersättning betalas enligt följande.

- a. För resa i egen bil med 1,85 kr/km resväg
- b. För resa med annat färdmedel än egen bil med ersättning för faktiska och styrkta kostnader för billigaste färdstätt och biljettyp upp till ett högsta belopp om 1,85 kr/km resväg. Om resan sker med allmänna kommunikationer och kostnaden överstiger belopp enligt a utgår ersättning även för överskjutande belopp.

Anmärkning: Med resväg avses den snabbast farbara vägen mellan bostad och arbetsplats, som fastställas med hjälp av en av mellan de centrala parterna fastställd kartdatabas för närvarande Eniro.

Beloppet enligt punkt 5 a) ovan ska löpande följa Skatteverkets schablonbelopp för inrikes resor i tjänsten.

Kommentar: Med billigaste biljettyp avses t ex månadskort.

6. Fast arbetsplats

Arbetstagare som inte har fast tjänsteställe i bostaden har inte rätt till reskostnadsersättning vid resor mellan bostaden och arbetsplats som utgör tjänstestället.

Kommentar:

Bestämmelsen innebär att vid sådant arbete betalas endast restidsersättning.

7. Restidsersättning

Som ersättning för restid utanför ordinarie arbetstid betalas ett tillägg – restidsersättning – räknat mellan företagszonens gräns och arbetsplatsen, oavsett hur resan genomförs. Restiden för arbetstagare som kör bil fastställas med hjälp av en av mellan de centrala parterna fastställd kartdatabas för närvarande Eniro eller kollektivtrafikens lokala reseplanerare för arbetstagare som åker med kollektivtrafiken. I båda fallen ersätts tiden för snabbaste resa. Ersättning betalas enligt 7 kap 7 §.

8. Samåkning i bil

Vid samåkning får arbetstagare samåkningsersättning för resväg mellan respektive arbetstagares bostad och arbetsplatsen. Arbetsgivaren och berörda arbetstagare kan träffa särskild överenskommelse om annan färdsträcka än resväg.

Föraren erhåller ersättning enligt punkt 4 ovan, samt därutöver samåkningsersättning för resväg mellan respektive passagerares bostad och arbetsplatsen för varje i fordonet medföljande passagerare med 0,60 kr/km.

Varje medföljande passagerare erhåller samåkningsersättning för resväg mellan passagerarens bostad och arbetsplatsen med 0,60 kr/km.

9. Arbetsgivarens fordon

Om arbetstagaren disponerar ett av arbetsgivarens tillhandahållet fordon och efter överenskommelse kan nyttja fordonet för dagliga resor mellan bostaden och arbetsplats

och/eller företaget bör i skriftlig överenskommelse även anges de villkor som gäller för nyttjandet.

Om sådan skriftlig överenskommelse inte träffats eller överenskommelsen inte reglerar ersättningar gäller att varken reskostnadsersättning eller restidsersättning ska betalas för resor mellan bostaden och arbetsplatsen och/eller företaget. Tid som åtgår för sådan resa ska ersättningsmässigt heller inte betraktas som arbetad tid oavsett om arbetstagaren medför utrustning, verktyg, material el dylikt eller om andra arbetstagare medföljer.

Anmärkning 1: Resor i samband med beredskap ersätts som arbetad tid.

Anmärkning 2: Denna bestämmelse reglerar inte i vilken utsträckning tid, som åtgår för resor, kan ses som arbetstid i arbetstidsdirektivets mening.

Kommentar till punkt 9

Ett exempel kan vara att arbetstagaren arbetar som servicemontör och har kommit överens med arbetsgivaren om att ta bilen till bostaden och sedan använder bilen för att ta sig till och från företaget eller en arbetsplats.

10. Maxbelopp för reskostnadsersättning och restidsersättning

Reskostnadsersättning och restidsersättning betalas upp till ett sammanlagt maximalt belopp i kronor motsvarande vad som kan utges skattefritt för dag- och nattaktamente per dygn. I vissa fall ska högre ersättning betalas i enlighet med punkt 11 nedan.

Anmärkning: Beloppet enligt punkt 10 ovan ska följa skattemyndighetens vid var tid gällande schablonavdrag för inrikes resor i tjänsten.

Kommentar:

Bestämmelsen innebär att maxbeloppet för reskostnadsersättning och restidsersättning för tur- och returresa är för närvarande 330 kr. I första hand utgår reskostnadsersättning.

11. Förhöjd ersättning

Om arbetsplatsen är belägen längre bort från såväl den fasta bostaden som företaget, än vad som motsvarar sträckan för maxbelopp för reskostnadsersättning, enligt punkt 10 (fn 330 kr), gäller, med avsteg från vad som sägs om maxbelopp, i stället följande.

För sådan resa erhåller arbetstagaren reskostnadsersättning och restidsersättning beräknat för sträckan mellan företaget och arbetsplatsen. Reskostnadsersättningen kan dock aldrig bli högre än ersättning motsvarande sträckan mellan arbetstagarens fasta bostad och arbetsplatsen.

Kommentar till punkt 11:

Maxbeloppet vid dagliga resor uppgår enligt huvudregeln i avtalet till belopp motsvarande dag- och nattaktamente (fn 330 kr per dygn). Om arbetsplatsen dock ligger så långt bort från såväl företaget som bostaden som 8,9 mil eller längre (330 kr dividerat med 18.50 kr) utökas reskostnadsersättningen så att den beräknas för sträckan från företaget till arbetsplatsen. Därtill utgår restidsersättning enligt huvudregeln räknat från företagszonens gräns. När det gäller reskostnadsersättning går det dock aldrig att kräva mer ersättning än vad som beräknas från bostaden.

12. Reseräkning och kvitto

Kostnader för resa med egen bil ska styrkas genom erforderliga noteringar på tidsedel eller reseräkning enligt arbetsgivarens anvisningar. Kostnader för resa med annat färdmedel styrks genom kvitto eller annan verifikation.

13. Byte av bostad

/Bestämmelse ska införas/

14. Övernattning vid längre resor

När ordinarie arbetstid inklusive restiden för resa till arbetsplatsen, räknat från företagszonens gräns och från bostaden, uppgår till mer än 12 tim per dygn, har arbetstagaren rätt att i stället för ersättning för dagliga resor välja övernattning på orten för arbetsplatsen. I sådant fall gäller bestämmelserna i kap 11 Arbete på annan ort med nedan angivet undantag. Arbetstagaren ska ge arbetsgivaren besked i förväg om att övernattning önskas i så god tid att praktiska förutsättningar finns att hitta lämpligt boende.

Arbetstidsförkortning enligt 11 kap 5 § utgår inte vid övernattning enligt denna bestämmelse.

Anmärkning 1:

Normalt bör frågan om övernattning istället för dagliga resor tas upp i samband med etableringsöverläggning eller liknande.

Anmärkning 2:

Krävs övernattning enligt 11 kap 5§ ska denna bestämmelse tillämpas oavsett reglering ovan. Således kan en tillämpning av denna bestämmelse aktualiseras även inom ovan angivna tidsfrister.

Kapitel 11 Arbete på annan ort (Ny rubrik)

Uttrycket hemort ersätts med anställningsort i hela kapitlet.

Förtydligande av beräkningsmodell till Installationsavtalet Bilaga 7 gällande från och med 2017.01.01 (tas ej med i avtalstexten)

Vid beräkning av gemensam del görs avdrag motsvarande ersättning/timme över Summa att fördela/tim för att uppnå den individuella månadslönen/ 174, denna summa återgår till gemensam del.

Definitioner och exempel.

"Summa att återföra till gemensam del" = ¹⁾Individuella månadslönen/ 174 - ²⁾Summa att fördela/tim (delsumma ackords i kr/antal tim. exkl. lärlingar)

"Individuell gemensam del" för montör med högre individuell månadslön/174 = ³⁾gemensam del kr/tim. - "Summa att återföra till gemensam del"

Ex

¹⁾Individuell månadslön /174=190 kr/tim.

²⁾Summa att fördela/tim. = 185 kr/tim.

³⁾Gemensam del kr/tim. = 20 kr/tim.

Ger följande uträkning

"Summa att återföra till gemensam del" ger $190-185=5$ kr/tim.

"Individuell gemensam del" ger $20-5=15$ kr/tim.